

Julkisen maakohtaisen veroraportoinnin edistäminen

Julkisen maakohtaisen veroraportoinnin tavoitteena on lisätä kansainvälisten yritysten verotietojen läpinäkyvyyttä. Julkinen maakohtainen veroraportointi kannustaisi yrityksiä maksamaan veronsa todellisiin toimintamaihin ja parantaisi mm. toimittajien, kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden mahdollisuuksia arvioida yritysten verovastuullisuutta.

Suomen tulisi aktiivisesti edistää julkista maakohtaista veroraportointia koskevan aloitteen etenemistä EU:ssa sekä pyrkiä omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että olemassa olevaan EU-komission esitykseen sisältyvät puutteet tulevat korjatuksi ennen lopullista hyväksyntää. Keskeistä olisi varmistaa, että:

- julkinen maakohtainen raportointi säädetään pakolliseksi kaikille EU-alueella toimiville kansainvälisille yrityksille, jotka täyttävät tilinpäätösdirektiivissä määritetyt suuren konsernin tunnusmerkit
- yrityksiltä vaadittujen raportoitavien tietojen lista on kattava
- verotietojen raportoinnissa käytetään standardimuotoista raporttipohjaa ja veroraportit kerätään keskitettyyn julkiseen rekisteriin
- tiedot raportoidaan kaikkien maiden ja verotusalueiden osalta erikseen
- veroraportoinnilta vapauttavia klausaleja ei hyväksytä.

Taustaksi: Mihin julkista maakohtaista veroraportointia tarvitaan?

Aggressiivinen verosuunnittelu on kansainvälisten yritysten keskuudessa yleistä, vaikka yleinen mielipide sitä kohtaan on viime vuosien tietovuotojen seurauksena muuttunut koko ajan negatiivisemmaksi. Toimintaa helpottaa se, ettei yritysten nykyisellään tarvitse raportoida maakohtaisia verotietojaan julkisesti¹ eikä verojärjestelyistä sen vuoksi ole helppoa saada tietoa.

¹ Poikkeuksena luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset sekä kaivannais- ja metsähakkuualan yritykset, jotka ovat EU-alueella velvollisia raportoimaan julkisesti maakohtaisia verotietoja. Lisäksi maakohtaisten verotietojen raportointia edellytetään Suomessa valtion enemmistöomisteisilta yhtiöiltä.

Verotietojen julkisuuden lisääminen on yksi keino kansainväliseen verovälttelyyn puuttumisessa. EU-tasolla verotietojen julkisuutta lisättäisiin tehokkaimmin säätämällä julkinen maakohtainen veroraportointi (country-by-country-reporting, CBCR) pakolliseksi EU-alueella toimiville kansainvälisille yrityksille. EU-komissio laati tästä esityksen jo vuonna 2016, mutta esitys ei ole vielä edennyt lopulliseen valmisteluun EU-maiden välisten näkemyserojen vuoksi. Lisäksi komission esitykseen sisältyy useita aukkoja, jotka vesittävät esityksen tavoitteita. Suomen tulisivat aktiivisesti edistää CBCR:n etenemistä sekä pyrkiä omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että esitykseen sisältyvät puutteet tulevat korjatuksi

Vain kattava sääntely ehkäisee verovälttelyä tehokkaasti

EU-komission keväällä 2016 julkaisema CBCR-esitys² on askel oikeaan suuntaan, mutta siihen sisältyy useita merkittäviä heikkouksia, jotka tulisi korjata ennen esityksen hyväksymistä. Keskeiset puutteet liittyvät esityksessä määriteltyihin kokorajoihin, raportoitavien tietojen laajuuteen ja tietojen raportointitapaan sekä siihen, ettei esityksessä vaadita maakohtaista raportointia kaikkien maiden ja verotusalueiden osalta. Euroopan parlamentti esitteli vuonna 2017 oman ehdotuksensa julkisesta maakohtaisesta veroraportoinnista. Tässä versiossa osa komission esityksen ongelmista oli korjattu, mutta parlamentin esitykseen oli sisällytetty uusi porsaanreikä, jonka varjolla yritykset voisivat välttyä maakohtaisten verotietojen raportoimiselta. Jäsenmaille annettaisiin parlamentin esityksessä lupa vapauttaa yritys maakohtaiselta raportoinnilta, mikäli raportoinnin katsottaisiin paljastavan liikesalaisuuksia.

Yritysten kokorajaa laskettava

Komission esityksessä julkista maakohtaista raportointia edellytettäisiin vain yrityksiltä, joiden liikevaihto on globaalilla tasolla vähintään 750 miljoonaa euroa. Tämä OECD:n määrittämä suuryritysten kokoraja on huomattavan korkea ja rajaa ulos valtaosan EU-alueella toimivista kansainvälisistä konserneista. Komission laatiman vaikutusarvion mukaan tämän rajan ylittää vain 10–15 % kaikista kansainvälisistä konserneista³. Liian korkealle asetetut rajat ovat ongelmallisia, koska aggressiivinen verosuunnittelu ei millään tavalla rajoitu kaikista suurimpiin

² Euroopan komissio, Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tiettyjen yritysten ja sivuliikkeiden tuloverotietojen ilmoittamisesta (2016): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0198&from=EN>

³ Europe Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment assessing the potential for further transparency on income tax information s.22: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0117&from=EN>

yrittäjiin, vaan sitä tapahtuu myös pienemmissä kansainvälistä liiketoimintaa harjoittavissa konserneissa.

Kokokriteerit olisivatkin syytä sitoa tilinpäätösdirektiivissä määriteltyihin suuren konsernin tunnusmerkkeihin. Suureksi konserniksi katsotaan ko. direktiivin mukaan konsernit, joilla täyttyy tilinpäätöspäivänä vähintään kaksi seuraavista edellytyksistä: taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa, liikevaihto 40 miljoonaa euroa ja työntekijöitä tilikauden aikana keskimäärin 250. Tällöin säädösten piiriin tulisi komission arvion mukaan ainakin 20 000 EU-alueella toimivaa yritystä.

Raportoitavien tietojen listaa laajennettava

Komission esityksessä yritykset velvoitettaisiin raportoimaan maakohtaisesti mm. liikevaihto, henkilöstömäärä, tulos ennen veroja sekä tilikauden tulokseen perustuvat yhteisöverot. Kaikki edellä mainitut tiedot ovat keskeisiä tietoja sen arvioimiseksi maksaako yritys veronsa tosiasiallisiin toimintamaihinsa vai siirretäänkö voittoja erilaisin järjestelyin esimerkiksi matalamman verotuksen maihin. Raportoitavien tietojen listaa tulisi kuitenkin laajentaa, koska listalta puuttuu monia toiminnan laajuuden ja luonteen arvioinnin kannalta olennaisia tietoja. Yritykset tulisi velvoittaa raportoimaan julkisesti ainakin VML 14e §:n mukaiset maakohtaiset tiedot täydennettyinä henkilöstökuluilla, liikevoitolla, korkokuluilla ja -tuotoilla sekä maksetuilla ja saaduilla aineettomien oikeuksien korvauksilla. Tämä tarkoittaisi, että komission esityksen mukaista raportoitavien tietojen listaa täydennettäisiin seuraavilla tiedoilla: henkilöstökulut, liikevoitto, korkotuotot ja -kulut, maksetut ja saadut aineettomien oikeuksien korvaukset, lähdeverot, oman pääoman kirjanpidollinen arvo sekä muu aineellinen omaisuus kuin käteinen tai muut rahavarat. Osa tiedoista tulisi vaatia eriteltynä konsernin sisäisiin ja kolmansien osapuolien kanssa toteutettuihin transaktioihin, jotta tietojen pohjalta pystytään paremmin arvioimaan konsernin sisällä tapahtuvan voitonsiirron laajuutta.

Verotiedot keskitettävä julkiseen tietokantaan

Veroraportoinnin muodolla ja tietojen julkaisupaikalla on keskeinen merkitys tietojen vertailtavuuden ja saatavuuden kannalta. Komissio on esittänyt, että kunkin yrityksen tulisi julkaista maakohtaiset verotietonsa omilla verkkosivuillaan. Veroraportille ei esitetty tiettyä formaattia eikä raportteja esitetty kerättäväksi keskitettyyn rekisteriin. Esityksen mukainen toteutus tekisi tietojen vertailusta hankalaa ja vaikeuttaisi tietojen hankintaa, kun jokaisen yrityksen veroraportti pitäisi hakea erikseen ko. yrityksen nettisivuilta. Kuten komission teettämässä vaikutusarvioinnissakin todetaan, veroraportit tulisi kerätä keskitettyyn rekisteriin,

jolloin ne olisivat helposti saatavilla kaikilta yrityksiltä ja kaikilta vuosilta. Tietojen vertailtavuutta parantaisi merkittävästi myös standardisoitu raporttipohja.

Tiedot vaadittava kaikkien toimintamaiden ja verotusalueiden osalta erikseen eriteltyinä

Komission esityksen suurin heikkous on se, että esityksessä ei tällä hetkellä edellytetä verotietojen julkista raportoimista erikseen kaikkien maiden ja verotusalueiden osalta. Esityksen mukaan tiedot tulisi raportoida maakohtaisesti ainoastaan EU-maiden ja tiettyjen veroparatiiseiksi luokiteltujen alueiden osalta eli maakohtainen raportointi kattaisi vain pienen osan yritysten toiminnasta. Tällöin raportoinnin informaatioarvo jäisi pieneksi, koska yritykset pystyisivät helposti jatkamaan voittojen siirtoa sellaisiin maihin, joiden osalta maakohtaisia tietoja ei tarvitse esittää.

Maakohtaisen raportointivelvoitteen rajaaminen pelkkiin EU-maihin ja veroparatiiseihin olisi erityisen haitallista kehittyville maille, jotka kärsivät verovälttelystä eniten: kehittyvien maiden kansalaiset ja hallitukset jäisivät kokonaan ilman maakohtaisia verotietoja, vaikka juuri niille tiedoista olisi kaikista eniten arvoa. Maakohtaisten julkisten verotietojen avulla kehittyvät maat voisivat arvioida omaa verojärjestelmäänsä suhteessa muihin maihin ja ryhtyä veronkantokykyä vahvistaviin toimenpiteisiin. Oman veronkantokyvyn vahvistamisella on tärkeä rooli kehityksen mahdollistajana.

Esityksen mukainen raportointitaso ei ole ongelmaton myöskään EU-maiden osalta. Esimerkiksi Iso-Britanniassa ja Alankomailla on useita erillisiä verotusalueita⁴, joista osa täyttää veroparatiisin tunnusmerkit, vaikkei niitä ole EU:n toimesta luokiteltu veroparatiiseiksi. Nykyisen esityksen mukaan esimerkiksi Alankomaille kuuluviin saarivaltioihin sijoitettu toiminta raportoitaisiin osana Alankomaiden toimintaa eli veroparatiiseihin sijoitettu toiminta ei kävisi ilmi ehdotetun kaltaisesta raportoinnista. Tietojen raportointi tulisikin vaatia verotusalueittain sen sijaan, että raportointi vaaditaan maatasolla.

Raportoinnilta vapauttavaa porsaanreikää ei tule hyväksyä

EU parlamentin vuonna 2017 esittelemät muutokset toisivat komission malliin monia parannuksia: parlamentti mm. esitti verotietojen julkista raportointia verotusaluekohtaisesti kaikkien toimintamaiden osalta. Parlamentin mallissa oli

⁴ Iso-Britannian hallitsemiin merentakaisiin alueisiin kuuluvat mm. Neitsytsaaret ja Caymansaaret. Alankomaiden hallinnassa olevia merentakaisia alueita ovat mm. Aruba ja Curacao.

kuitenkin yksi keskeinen puute, jota ei ollut alkuperäisessä komission esityksessä: siinä jäsenmaat pystyisivät antamaan yritykselle luvan jättää tietoja raportoimatta, jos se katsoisi raportoimisen johtavan liikesalaisuuksien paljastumiseen. Tätä porsaanreikää ei tule hyväksyä, koska se johtaisi väistämättä tilanteeseen, jossa iso osa yrityksistä pyrkisi vapautumaan raportointivelvoitteilta ko. lausekkeeseen vedoten.